

CEPOS NOTAT: PENSIONISTER HAR HAFT STØRRE FREMGANG I LEVESTANDARD END MANGE ANDRE ALDERSGRUPPER DE SENESTE 25 ÅR

11-09-2018

AF CHEFØKONOM MADS LUNDBY HANSEN (21 23 79 52), CHEFKONSULENT CARL-CHRISTIAN HEIBERG OG ØKONOM THOMAS DUE BOSTRUP

RESUMÉ

På baggrund af Danmarks Statistiks personregistre har CEPOS beregnet løftet i velstanden (målt ved den ækvivalerede disponible indkomst) for forskellige aldersgrupper i 1991 hhv. 2016. Alle aldersgrupper (på nær de 25-årige) har i gennemsnit haft et betydeligt løft i levestandarden siden 1991. De 68-årige ligger meget højt. For de 68-årige er levestandarden løftet med hele 68 pct. siden 1991. Hvor en gennemsnitlig 68-årig i 1991 havde en indkomst efter skat på 156.000, så udgør den i 2016 262.000 kr. (2018-niveau). Fremgangen i levestandarden skyldes bl.a., at folkepensionen gennem perioden er steget mere end inflationen, at ældrechecken er indført, og at flere ældre får udbetalt stigende arbejdsmarkedspensioner. De øvrige aldersgrupper har typisk oplevet en noget mindre fremgang. De 40- og 45-årige har haft et løft på 45 pct. hhv. 40 pct. siden 1991, mens de unge har haft en fremgang på under 40 pct. Stigningen i levestandarden blandt pensionister er bredt forankret. Således havde 9 ud af 10 68-årige i 2016 en højere levestandard (korrigeret for inflation), end den gennemsnitlige 68-årig havde i 1991. For de øvrige aldersgrupper er det kun mellem ca. 50 og 85 pct. Dansk Folkeparti ønsker at øge den årlige regulering af folkepensionen med 0,3 procentpoint. Det vil belaste de offentlige finanser med 200 mio. kr. i 2019 voksende til 1½ mia. kr. i 2025. På længere sigt reducerer det holdbarheden på de offentlige finanser med 6 mia. kr. DF's forslag er et helt legitimt politisk ønske. Det kan bare ikke begrundes med, at de ældre generelt har fået deres levestandard reduceret i forhold til andre aldersgrupper. Ser man på de 10 pct. med de mindste indkomster som 57-59-årige, så har de i gennemsnit en dækningsgrad på 104 pct. De har altså en større indkomst som pensionist, end de havde, da de var midt i 50'erne. Beregninger på Økonomiministeriets familietypemodel viser endvidere, at en kontanthjælpsmodtager har en dækningsgrad på 137 pct. (dvs. en folkepension, ældrecheck mv. i forhold til den disponible indkomst som kontanthjælpsmodtager), mens en førtidspensionist har en dækningsgrad på 95 pct.

På baggrund af Danmarks Statistiks personregistre har CEPOS beregnet løftet i velstanden (målt ved den ækvivalerede¹ disponible indkomst, dvs. indkomst fratrukket indkomstskatter) for forskellige aldersgrupper i 1991 hhv. 2016 (i 2018-prisniveau).

Tabel 1. Fremgang i levestandard fordelt på alderstrin, 1991-2016, 2018-prisniveau

	1991	2016	Forskel	Samlet fremgang	Gns. årlig vækst
	kr.	kr.	kr.	pct.	pct.
20-årige	160.500	220.100	59.500	37,1	1,3
25-årige	156.400	163.500	7.100	4,6	0,2
30-årige	164.500	221.700	57.200	34,8	1,2
35-årige	163.600	237.100	73.500	44,9	1,5
40-årige	175.500	254.700	79.200	45,1	1,5
45-årige	199.100	279.100	80.000	40,2	1,4
50-årige	209.500	309.000	99.500	47,5	1,6
55-årige	209.800	327.600	117.800	56,1	1,8
60-årige	198.900	322.300	123.400	62,0	1,9
65-årige	167.800	282.300	114.500	68,2	2,1
68-årige	155.900	262.100	106.100	68,1	2,1

Anm.: Levestandard er målt ved ækvivaleret disponibel indkomst

Kilde: CEPOS-beregninger på Danmarks Statistiks personregistre

Det fremgår af tabel 1, at alle de udvalgte aldersgrupper (på nær de 25-årige) i gennemsnit har haft et betydeligt løft i levestandarden siden 1991. Men de 68-årige ligger højt. I 1991 var folkepensionsalderen på 67 år, mens den i 2016 er på 65 år. I denne analyse fokuserer vi på de 68-årige, da de modtog folkepension i både 1991 og 2016. Levestandarden er løftet med markante 68 pct., når man sammenligner de 68-årige i 1991 med de 68-årige i 2016 (der er regnet i 2018-prisniveau). Det svarer til en gennemsnitlig stigning på 2,1 pct. årligt. Hvor en gennemsnitlig 68-årig i 1991 havde en indkomst efter skat på 156.000, så udgør den i 2016 262.000 kr. (svarende til en fremgang på 68 pct.). Fremgangen i levestandarden skyldes bl.a., at folkepensionen gennem perioden er steget mere end inflationen, at ældrechecken er indført, og at flere ældre får udbetalt stigende arbejdsmarkedspensioner. De 40- og 45-årige har derimod haft et væsentligt mindre løft på 45 pct. hhv. 40 pct. siden 1991. Dvs. at de 68-årige har haft et relativt velstandsløft, der er 50 hhv. 70 pct. større end for de 40 og 45-årige.

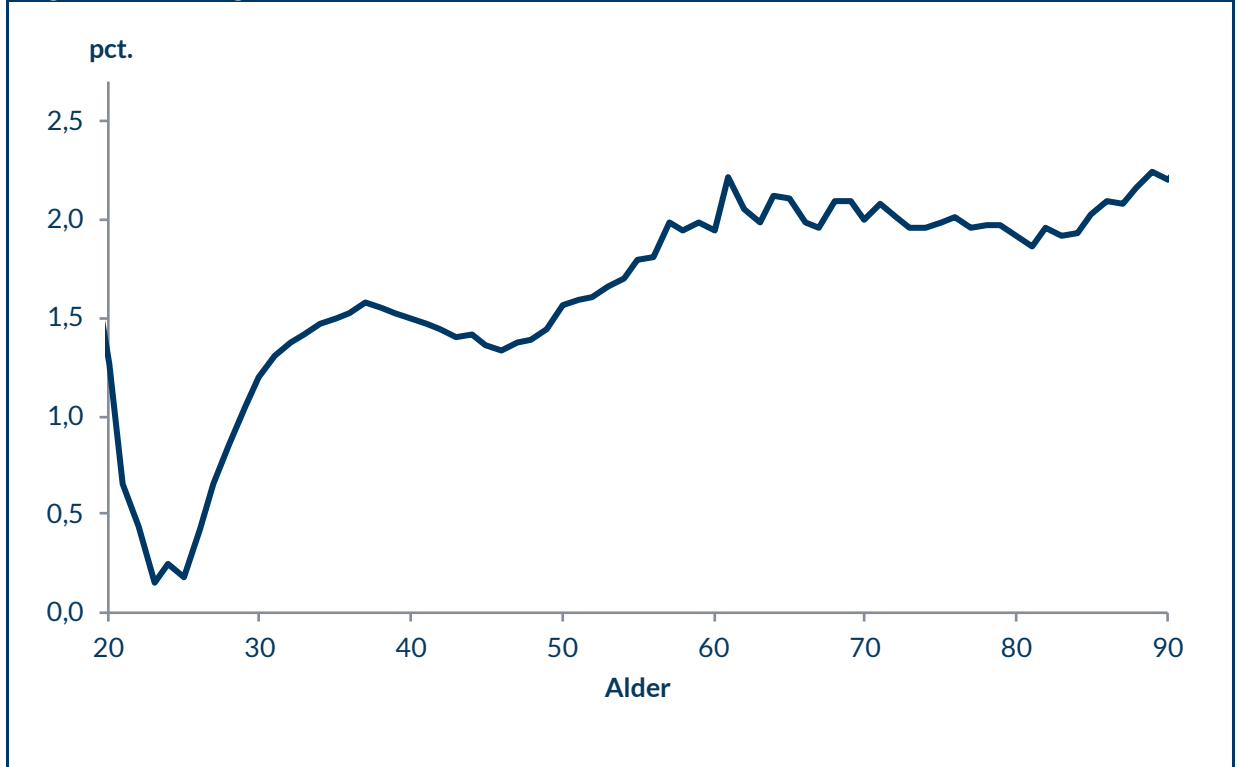
De 50- og 60-årige har haft en velstandsstigning, der er på 48 hhv. 62 pct., hvilket er noget under de 68-åriges velstandsløft. Når de unge på særlig 25 år (men også 20 år) har oplevet et væsentligt mindre løft i levestandarden, skyldes det, at langt flere unge i dag end i 1991 er under uddannelse. De modtager landets laveste ydelse, SU'en på 6.000 kr. om måneden. Det trækker de

¹ Ved ækvivalerede indkomster tages der hensyn til antallet af personer i husstanden. Når der er flere personer i husstanden, opstår der stordriftsfordele

unges gennemsnitlige indkomst ned, men er ikke udtryk for en problematisk udvikling, da de er under uddannelse og har udsigt til høje indkomster senere i livet.

I figur 1 fremgår den gennemsnitlige årlige fremgang i den disponible indkomst for de 20-90-årige. Det fremgår også her at de +60-årige (herunder de 68-årige og resten af pensionisterne) generelt har haft den største fremgang.

Figur 1. Gns. årlig vækst i levestandard for alderstrin, 1991-2016

Anm.: Levestandard er målt ved ækvivaleret disponibel indkomst

Kilde: CEPOS-beregninger på Danmarks Statistiks personregistre

DANSK FOLKEPARTIS FORSLAG OM ØGET REGULERING AF FOLKEPENSIONEN

Dansk Folkeparti ønsker at øge den årlige regulering af folkepensionen med 0,3 procentpoint. Det koster 200 mio. kr. i 2019 og 1½ mia. kr. i 2025. På længere sigt svækkes den finanspolitiske holdbarhed med 6 mia. kr. DF's forslag er et helt legitimt ønske. Det skal bare ikke ske, fordi man tror, at de ældre generelt har fået deres levestandard reduceret i forhold til andre aldersgrupper. Det forholder sig faktisk stik modsat, når man ser på de seneste 25 år. Her har de 68-årige været de store vindere sammenlignet med andre aldersgrupper.

Man skal desuden være opmærksom på, at hvis folkepensionen i fremtiden reguleres med hele den gennemsnitlige lønstigningstakst, så vil folkepensionen formentlig komme til at stige mere end lønnen for en del af de beskæftigede (den del af de beskæftigede der opnår mindre lønstigning end gennemsnittet).

Dette forekommer i sig selv uhensigtsmæssigt, men dertil kommer, at hvis den årlige regulering af folkepensionen skal øges med 0,3 procentpoint årligt, vil der formentlig komme et pres for, at

andre overførsler (f.eks. dagpenge og kontanthjælp) også skal have øget den årlige regulering med 0,3 procentpoint. Derved risikerer man at komme i en situation, hvor gevinsten ved at tage et lavtlønsjob fremfor dagpenge/kontanthjælp automatisk forværres fra år til år.

En pensionist uden væsentlig formue eller pensionsopsparing får 173.000 kr. brutto (og 125.000 kr. efter skat) i grundbeløb, pensionstillæg og ældrecheck, jf. tabel 2. Dertil kommer typisk boligydelse samt varme- og personlige tillæg.

	kr.
Folkepension, grundbeløb	74.800
Pensionstillæg	80.700
Ældrecheck	17.200
Folkepension, i alt	172.800
Skat	-48.100
Disponibel indkomst	124.700

Kilde: CEPOS-beregninger på Økonomi- og Indenrigsministeriets familietypermodel

FREMGANGEN FOR PENSIONISTER ER BREDT FORANKRET

9 ud af 10 68-årige havde i 2016 en højere levestandard, end den gennemsnitlige 68-årige havde i 1991, jf. tabel 3. De tilsvarende andele er væsentlig mindre for de øvrige aldersgrupper. For de 30-60-årige er andelen, som har en højere levestandard end 1991-gennemsnittet mellem 70 og 80 pct., mens det kun er 50-60 pct. af de 20-25-årige som har mere end de havde i 1991.

	pct.
20-årige	57,1
25-årige	49,1
30-årige	71,2
35-årige	77,6
40-årige	77,5
45-årige	73,7
50-årige	74,9
55-årige	77,3
60-årige	80,7
65-årige	85,5
68-årige	89,0

Anm.: Levestandard er målt ved ækvivaleret disponibel indkomst

Kilde: CEPOS-beregninger på Danmarks Statistiks personregistre

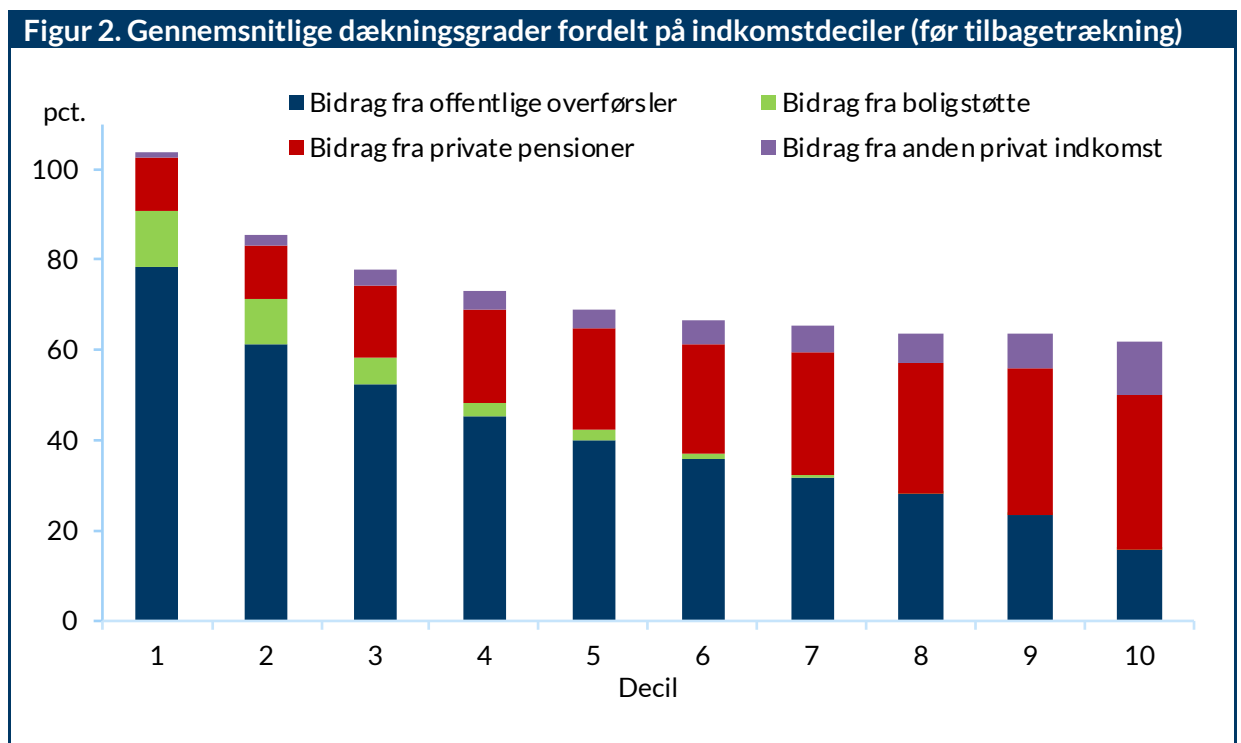
Når andelen, der har højere levestandard, er lavere for de unge, så skyldes det, at langt flere i dag er studerende (der har en relativ lav levestandard).

Overordnet tegnes der et billede af et samfund, hvor den gennemsnitlige levestandard for alle aldersklasser øges over tid og kommer en meget stor del af befolkningen til gode. Det skyldes i høj grad, at der er produktivitetsvækst i økonomien, der via satsreguleringen spredes til dem på overførselsindkomst.

LAVINDKOMSTGRUPPER HAR HØJE DÆKNINGSGRADER

Dækningsgraden angiver, hvor stor en disponibel indkomst man har som pensionist i forhold til indkomsten i årene, før man blev pensionist. Det er således et mål for, i hvilket omfang pensionister kan opretholde den levestandard, de havde, før de blev pensionister².

Hvis man deler de 68-årige op efter, hvor stor en indkomst de havde som 57-59-årige, fremgår det tydeligt, at lavindkomstgruppen har den største dækningsgrad. De 10 pct. med de mindste indkomster som 57-59-årige har i gennemsnit en dækningsgrad på knap 104 pct. De har altså en større indkomst som pensionist, end de havde, da de var sidst i 50'erne.

Anm.: Dækningsgraden angiver den disponible indkomst som 68-årig ift. et gennemsnit af den disponible indkomst i alderen 57-59 år. Der er set bort fra brøkpensionister, personer med erhvervsindkomst som 68-årig, personer med negativ gns. indkomst som 57-59-årig samt personer med en dækningsgrad over 200 pct. Personerne er opdelt i deciler efter størrelsen på deres gns. disponible indkomst som 57-59-årige.

Kilde: CEPOS-beregninger på Danmarks Statistiks personregistre

² Når der ses bort fra formue (ekskl. pensionsformue).

Der er en generel tendens til, at jo større en indkomst som 57-59-årig, desto mindre er dækningsgraden. 2. decil, dvs. de 10 pct. næstlaveste indkomster har en dækningsgrad på 85, mens de 10 pct. rigeste har en dækningsgrad på ca. 70 pct.

Som det også fremgår af figur 2, så kommer lavindkomstgruppernes indkomst som pensionist hovedsageligt fra det offentlige, mens højindkomstgrupperne i stort omfang lever af deres egen opsparing.

DÆKNINGSGRADER FOR PERSONER UDEN PENSIONSOPSPARING

Der er en betydelig gruppe af pensionister, som ikke har fået sparet privat pension op gennem livet, og derfor er helt afhængige af folkepension, ældrecheck, boligstøtte mv. Det er i høj grad personer på overførselsindkomst og selvstændige, der ikke sparer op til egen pension. Nedenfor er beregnet dækningsgraden for personer på førtidspension, kontanthjælp og dagpenge samt selvstændige ved brug af Økonomiministeriets familietypermodel under antagelse om, at de ikke har nogen pensionsopsparing. I afsnittet ovenfor analyseredes "virkelige personer", dvs. realiserede indkomstforløb for personer, der var 68 år i 2016 (og 57-59 år i 2005-2007). I dette afsnit ses på teoretiske familietyper fra Økonomiministeriets familietypermodel.

I modsætning til langt de fleste lønmodtagere er overførselsmodtagerne ikke omfattet af arbejdsmarkedspensionerne, og man kunne derfor umiddelbart forvente, at disse grupper har lave dækningsgrader. Som det fremgår af tabel 4, er dette ikke tilfældet. Det skyldes, at personer med lav eller ingen privat pension får ekstra høj offentlig pension via ældrecheck og fuldt pensionstillæg.

Det fremgår, at overførselsmodtagernes dækningsgrad er mellem 95 og 137 pct. En førtidspensionist har en dækningsgrad som pensionist på 95 pct., hvis han har indbetalt til ATP. Dvs. hans levestandard som pensionist er næsten den samme som før han blev folkepensionist. Når der er medregnet ATP, er det bl.a., fordi modtagere af dagpenge, kontanthjælp (efter 1 år) og førtidspensionister obligatorisk skal indbetale til ATP. Desuden har mange på overførselsindkomst tidligere i livet haft job, som medfører obligatorisk indbetaling til ATP.

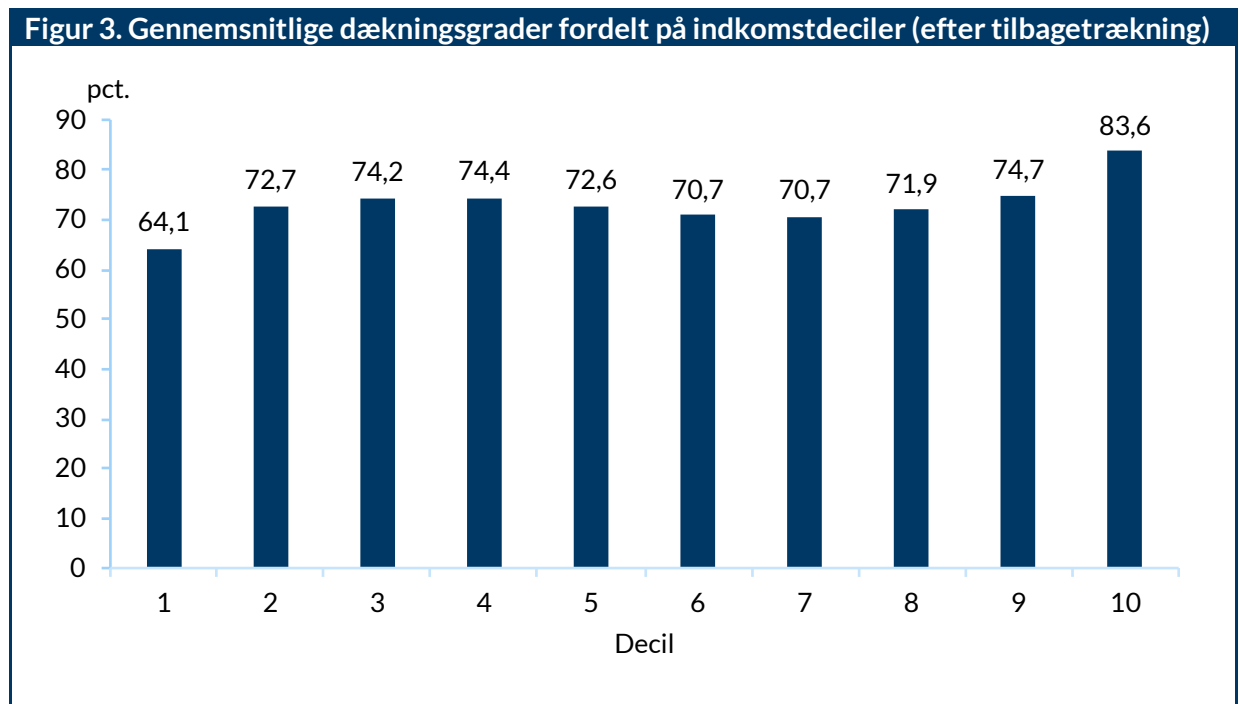
Tabel 4. Disponibel indkomst for enlige familietyper sammenlignet med pensionister, 2018

	Disponibel indkomst, kr.	Dækningsgrad, pct.
Enlig pensionist med ATP, lejebolig	163.300	
Enlig dagpengemodtager uden børn, lejebolig	166.600	98,0
Enlig førtidspensionist på ny ordning, lejebolig	172.500	94,7
Enlig efterlønsmodtager på ny ordning, lejebolig	151.900	107,5
Enlig kontanthjælpsmodtager uden børn, lejebolig	119.300	136,9
Enlig selvstændig (200.000 kr.) uden børn, lejebolig	144.800	112,8
Enlig selvstændig (400.000 kr.) uden børn, lejebolig	255.700	63,9
Enlig selvstændig (600.000 kr.) uden børn, lejebolig	361.400	45,2

Kilde: CEPOS-beregninger på Økonomi- og Indenrigsministeriets familietypermodel

APPENDIKS

Hvis man ser på de 10 pct. af de 68-årige pensionister med lavest disponible indkomst (hvor der er set bort fra "brøkpensionister"), så har de i gennemsnit en dækningsgrad på 65 pct. sammenlignet med, da de var 57-59 år, jf. figur 3. Dette kan umiddelbart synes mærkeligt, da det tidligere fremgik at personer på førtidspension og kontanthjælp havde en dækningsgrad på 95-137 pct. En pensionist uden privat pension eller anden indkomst kan få en offentlig pension på 173.000 kr. fra folkepensionens grundbeløb, pensionstillæg og ældrecheck. De 173.000 giver anledning til en disponibel indkomst på 125.000 kr. Når man ser på disse 10 pct. med lavest indkomst, så har en betydelig andel af dem en disponibel indkomst, som er mindre end 125.000 kr. Det skyldes forskellige ting. Nogle har fx store renteudgifter pga. gæld stiftet tidligere i livet. Det kan også skyldes, at de har en likvid formue på over 86.000 kr., hvilket gør at de ikke er berettiget til ældrecheck. Så snart formuen kommer under 86.000 kr. er personen igen berettiget til at modtage ældrechecken. Der er også personer med indkomster over 173.000 brutto, som har lave dækningsgrader. Her er tale om personer med pæne indtægter i alderen 57-59 år.

Anm.: Dækningsgraden angiver den disponible indkomst som 68-årig ift. et gennemsnit af den disponible indkomst i alderen 57-59 år. Der er set bort fra brøkpensionister, personer med erhvervsindkomst som 68-årig, personer med negativ gns. indkomst som 57-59-årig samt personer med en dækningsgrad over 200 pct. Personerne er opdelt i deciler efter størrelsen på deres disponible indkomst som 68-årige.

Kilde: CEPOS-beregninger på Danmarks Statistiks personregistre

Ud fra ovenstående fremgår det, at gruppen af personer med meget lave indkomster som pensionister er kendetegnet ved at have diverse ekstraordinære forhold. Deres lave indkomst skyldes således ikke lav overførselsindkomst, men andre ekstraordinære forhold. Det er ikke hensigtsmæssigt at sætte folkepensionen op til et niveau, som kan imødegå, at et fåtal har store renteudgifter.